

A magyar KKV szektor helyzete nemzeti és nemzetközi szinten

Holicza Péter

Óbudai Egyetem, Biztonságtudományi Doktori Iskola

holicza.peter@rh.uni-obuda.hu

Absztrakt: A kis-és középvállalkozások (KKV-k) jelentik az Európa Unió és Magyarország gazdaságának gerincét. Európa szinten az összes új munkahely 85%-át a KKV-k biztosítják, így a gazdasági növekedés és a munkahelyteremtés a szektor fejlődőképességétől függ. A vállalkozók új szervezeteket hoznak létre, új piacokat nyitnak meg, és gyarapítják az új készségeket, ismereteket.

Mivel az Európai Unióban a legfontosabb foglalkoztatási forrást a kis- és középvállalkozások jelentik, számos nemzeti és nemzetközi program célja, hogy vállalkozói tevékenységre ösztönözze az embereket, és elősegítse a forgalmuk növekedését. Javuló tendenciát mutat a szektor? Mik a kisvállalkozás-fejlesztési politika európai és magyarországi eredményei? Mik a magyar KKV-k sajátosságai világ és Európai Unió mércéjével nézve?

Kulcsszavak: magyar KKV szektor, SBA 2015, vállalkozói kedv

1 Kihívások és problémák

Szinte az összes európai KKV (93%) kevesebb, mint 10 főt foglalkoztató szervezet. A KKV-k mintegy háromnegyede aktív az öt kulcsfontosságú ágazatokban: nagy- és kiskereskedelem, gyártás, építkezés, üzleti szolgáltatások és szállás és étkezési szolgáltatások (ec.europa, 2015a).

Az európaiak 37%-a szeretne önfoglalkoztató lenni, szemben az USA-ban és Kínában mért 51%-os aránnyal. Az új vállalkozások 50%-a csődbe jut az indulástól számított 5 éven belül (ec.europa, 2015b). Európa szerte a következő kihívásokkal szükséges szembenézni:

- az oktatásban megfelelő és korszerű alap nyújtása a vállalkozói pályára készülőknek;
- nehéz a finanszírozáshoz való hozzáférés és a belépés a piacokra;
- nehézségek a vállalkozások átruházásának területén;
- félelem a "büntető jellegű" szankcióktól a siker elmaradása esetén;
- bonyolult adminisztratív eljárások.

A SAFE Survey (Survey on Access to Finance of Enterprises) a következő eredményeket közölte az európai vállalkozásokat érintő legnyomósabb problémákról 2014-ben. A válaszadó vállalkozók számára a potenciális ügyfelek megtalálása jelenti a legnagyobb kihívást, ez megelőzi az Európai Bizottság által piacra való belépésnek nevezett kondícióval. Másodsorban a rendelkezésre álló szakképzett munkaerő és a tapasztalt vezetők biztosítása, foglalkoztatása okoz nehézségeket Európában. A munkavállalók szaktudása, készségei és összetétele jelenleg nem fedi a munkaerő-piaci igényeket (Lazányi, 2015b, 2014a; Holicza, 2015). A szabályozások és a versenyszféra szinte azonos mennyiségű (16% és 15%) követelményt támasztanak, míg a finanszírozáshoz való hozzáférés és a termelési költségek, munkavállalói bérek is említésre méltó terheket jelentenek (SAFE, 2014).

A 2015-ös kutatási adatokból kiderül: Magyarországnak nemzetközi összehasonlításban még bőven van hova fejlődni a vállalkozóbarát környezet és klíma szempontjából (Lazányi, 2014b). Az erős félelmek és az örök pesszimizmus ellenére azonban viszonylag nagy a nyitottság az önálló vállalkozás elindítása iránt a magyarok körében. A válaszadók kétharmada (61%) pozitívan áll a vállalkozói létformához, több mint egyharmaduk (35%) pedig gond nélkül el tudná képzelni magát vállalkozóként. Ha viszont az akadályokat vesszük szemügyre, azt látjuk, hogy leginkább a kudartól való félelem (86%) gátol meg bennünket a saját vállalkozás indításában, és ez Magyarországon nagyobb akadályt jelent, mint bárhol a világon. A kudartól való félelem egyes összetevőit vizsgálva a legnagyobb visszatartó erőt az akár csödhöz is vezető pénzügyi nehézségek (57%) és a gazdasági válságtól való félelem (42%) jelentik, de sokan tartanak a munkanélküliségtől (24%) és a jogi következményektől, perekétől is (22%) (Globalnewsassets, 2015).

Az Enterprisesurveys felmérésre szerint az adókulcsok jelentik a magyar vállalkozások legnagyobb problémáját. A pénzügyi, adminisztratív szabályozás és a politikai bizonytalanság 9-13% között szintén erős visszatartó erőt jelent. A munka törvénykönyve is kihívások elé állítja a vállalkozások 5%-át. A korrupció, ingatlanszerzés, a képzetlen munkaerő és a technikai problémák 4% alatti értéket mutatnak (Enterprisesurveys.org, 2013).

A legsúlyosabb probléma a kis, közép és nagyvállalatokra gyakorolt hatásuk szerint az adókulcsok, melyek a 1-19 főt foglalkoztató kisvállalkozásokat érintik a leginkább, a középvállalatokat pedig legkevésbé. A politikai és gazdasági bizonytalanság is a kisvállalkozókat veszélyezteti, a nagyvállalkozásokat viszont kevésbé. Az adókulcsokkal kapcsolatban fontos megjegyezni, hogy az OECD felmérése szerint a 34 résztvevő ország közül a magyar munkavállalók fizetik a 4. legtöbb jövedelemadót. Az első három, gazdaságilag nagyságrendekkel erősebb ország: Belgium, Ausztria, Németország. A magyarok által 2014-ben fizetett 49%-os adó az OECD országok 38%-os átlagához képest is magas (OECD, 2015). Az

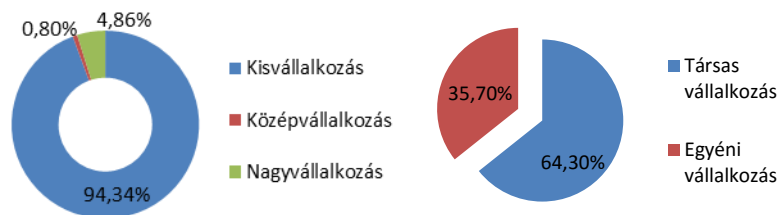
adószabályok betartásával kapcsolatos költségek csökkentése javítaná az üzleti környezetet, különösen a kisvállalkozások számára.

Tekintve, hogy korlátozott erőforrásokkal¹ és tapasztalatokkal rendelkeznek, a kicsi és újonnan létrehozott vállalkozásokat fokozottabban sújtják az adószabályok betartásával kapcsolatos, a bonyolult adószabályokból és a nehézkes adóbevallási eljárásokból fakadó magas költségek, mint a nagyvállalatokat.

2 A magyar KKV szektor

2.1 Demográfia

A magyar vállalkozások közel 95%-a kisvállalkozás, ~5% nagyvállalkozás és elenyésző arányban vannak jelen a közép vállalkozások. Többségük társas vállalkozás, míg 35,7% egyéni (ec.europa, 2015c).

1. ábra

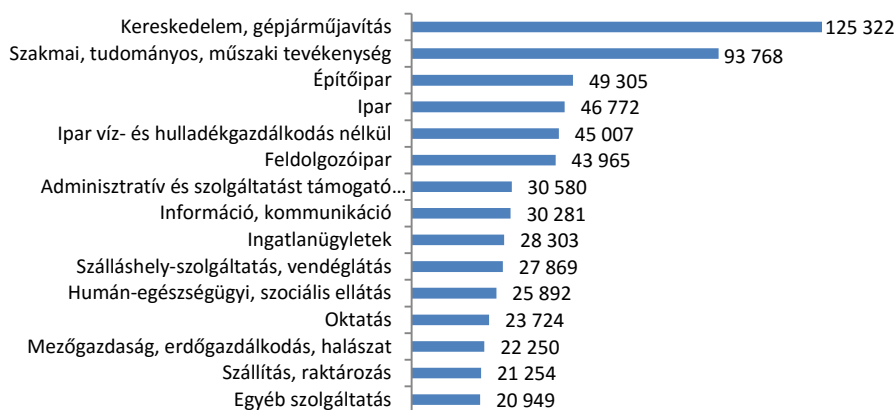
A magyar vállalkozások megoszlása

Forrás: KSH

További bontás után látható, hogy a társas vállalkozások nagyrészt (45,3%) korlátolt felelősségű társaságok. Másodsorban, 16,4%-ban a betéti társaságok, majd elenyésző arányban az egyéb társas vállalkozások, és az részvénytársaságok képviselik a nemzetgazdaság ezen ágát. Az adatokból egyértelműen kimutatható, hogy hiányzik a klasszikus részvénytársasági szerepkör, legtöbbjük csak adóoptimalizálási célból működik. A székhely szerinti területi megoszlás szempontjából Közép-Magyarország jelentős részesedését a társas vállalkozások rendkívül magas arányának köszönhetjük, ami az ország főváros centrikus gazdaságával, valamint infrastruktúrájával magyarázható (KSH, 2013).

¹ A magyar KKV-k esetében az erőforráshiány jelentős tőkehiányban is megnyilvánul, mely akadályozza az üzleti folyamatok megfelelő menedzselését (Bereczk, 2013a, 2013b).

Az 2. ábrán a tizenöt legtöbb működő vállalkozást számláló nemzetgazdasági ág eloszlása látható. A vállalkozások főtevékenység szerinti megoszlása 2013-ban nem változott jelentős mértékben az előző évekhez képest. A legtöbb vállalkozás továbbra is a kereskedelem, gépjárműjavítás nemzetgazdasági ágban működött, arányuk 21,6%, ezt követi a szakmai, tudományos, műszaki tevékenység 16,2%-kal.

2. ábra

Működő vállalkozások száma 2013-ban nemzetgazdasági ágak szerint

Forrás: KSH

További jelentősebb ágazatok az építőipar (8,5%) és az ipar (8,1%). Kivétel nélkül minden ágazatban csökkent a működő vállalkozások száma. A legjelentősebb visszaesés az egyéb szolgáltatás (21,4%) és a szakmai, tudományos tevékenység (12,8%), a legkisebb pedig a mezőgazdaság (1,7%) és az ingatlanügyletek (5%) területén történt. A működő vállalkozások száma 2013-ban összesen 580 ezer volt, ami 373 ezer társas vállalkozásból és 207 ezer egyéni vállalkozóból állt össze (KSH, 2013b).

2.2 Internetes jelenlét a KKV szektorban

Az informatikai és kommunikációs technológia (IKT) jobb felhasználása jelentős mértékben elősegítheti az új vállalkozások gyarapodását. Az IKT a nemzeti gazdaságok növekedésének alapvető forrása, és az európai KKV-k is nagyságrendekkel gyorsabban növekednek az IKT alkalmazása esetén (Vécsey, 2015).

A digitális technológiák üzleti alkalmazásában kifejezetten gyenge teljesítményt mutat Magyarország az EU átlagához képest: „az elektronikus információcserét csak a vállalkozások 16%-a, a felhőalapú szolgáltatásokat 5%-a, a közösségi médiát pedig 8,9%-a veszi igénybe. Digitalizálás nélkül a vállalkozások nem

tesznek szert olyan fokú hatékonyságra és termelékenységre, amellyel meg tudnák vetni lábukat a digitális világgazdaság piacán.” (DESI, 2015)

Elgondolkodtató adat a XXI. században, a magyarországi vállalkozások csupán 61,4%-a rendelkezik saját honlappal (KSH, 2013c), amely azonban jelentős javulásnak tekinthető a 2011-es 55%-hoz képest (Fehér, 2011). Kijelenthető tehát, hogy a kis- és középvállalkozások közel fele nem él egy olyan felület lehetőségével, ahol könnyebben lehet keresni, tájékozódni, információt gyűjteni.

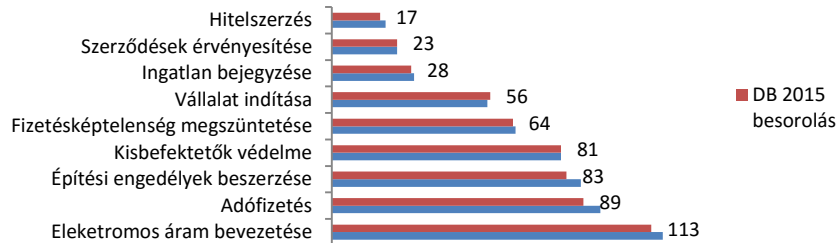
3 A magyar vállalkozások mérése világszinten

3.1 A Világbank felmérése

A Világbank globális éves felmérése (“Doing Business 2015”) szerint a magyar vállalatok működése vegyes képet mutat. Összességében négy helyet javított az ország, ám a fontosabb területeken visszaesés vagy stagnálás mutatkozik.

A felmérés 189 országot rangsorol azok üzleti klímája és magánvállalataik működésének komplexitása alapján. Magyarország a rangsor 54. helyén áll, négy helyet javított az előző évi jelentéshez képest, amely főként a hitelszerzés megkönnyítésének (MNB Növekedési Hitelprogram) köszönhető. Ezen az allistán Magyarország jelenleg a 17. a rangsorban, korábban pedig az 55. volt. Az adózási helyzetet mutató listán a 95. helyről a 88. helyre lépett előre. A legnagyobb visszaesés az új vállalkozások beindításánál volt, ez nehezebbé vált, itt a 24. helyről az 57. helyre lépett vissza Magyarország. Az adminisztrációs ügyintézés ideje a régiós átlagnál gyorsabb, de a költségek nagyobbak, és arányaiban különösen magas a minimálisan megkövetelt tőkeösszeg a vállalatalapításhoz (doingbusiness.org, 2015). Az ország helyzetét összefoglaló rövid elemzésben is kiemeli a Világbank a cégalapítás megnehezedését, mint kedvezőtlen változást, de jónak tartja a fedezett hitelügyletek új jogi szabályozását, illetve a járműadó csökkentését és egyes 2010-ben bevezetett különadók eltörlését.

A 2016-os kutatás legtöbb indikátora néhány helyes romlást mutat a 2015-ös eredményekhez képest, amely a 3. ábrán látható. A legjobb helyezéseket ismét a hitelszerzés és néhány bürokratikus folyamat egyszerűsítése hozta, a legrosszabb helyezést pedig az elektromos áram bevezetésének procedúrája. Összességében Magyarország az 52. helyre lépett előre.

3. ábra

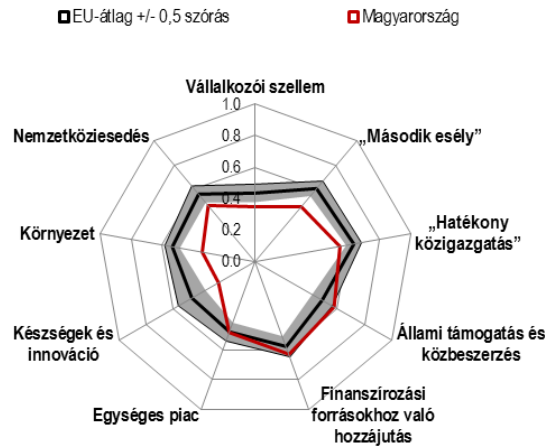
Magyarország besorolása az egyes területeken

Forrás: A Világbank globális éves felmérése (Doingbusiness.org, 2016)

3.2 A magyar KKV-szektor teljesítménye az Európai Unióban

A magyar KKV-k átlagos hozzáadott értéke nem éri el az Unió átlag felét (Sasvári, 2014). A kisvállalkozói intézkedéscsomag Európában (SBA) az EU kiemelt szakpolitikai kezdeményezése, amely a kis- és középvállalkozások támogatására hivatott. Magában foglal számos politikai intézkedést melyek köré szerveződik a 10 elv, kezdve a vállalkozástól és a "vállalkozói szellemtől" a nemzetközivé válásig. A teljes fejezet az SBA Fact Sheet 2015-ös jelentésének magyarországi eredményeit tükrözi.

Általánosságban elmondható, hogy Magyarország még mindig elmarad az EU-s átlagtól a legtöbb SBA- terület tekintetében. A környezetvédelem, a "második esély", valamint a készségek és az innováció területek okozzák a legnagyobb aggodalmat. Két területen - az állami támogatások és a közbeszerzések, valamint a finanszírozáshoz való hozzáférés - Magyarország jobban teljesít, mint az uniós átlag. Az egyéb mérések melyek a "gondolkozz előbb kicsiben" és a "hatékony közigazgatásra" fókuszálnak, vegyesebb képet mutatnak. Míg a közelmúltban számos intézkedés effektívnek tűnik, a jövőben bizonyos reformok csak részben jelenthetnek megoldást a problémákra, és akár növekedéshez is vezethetnek a KKV-k bürokratikus terheinek szempontjából (SBA, 2015).

4. ábra

Magyarország SBA profilja

Forrás: SBA Fact Sheet 2015

A **"gondolkozz előbb kicsiben"** elv célja, hogy hatással legyen minden politikai és jogalkotási tevékenységre. Megköveteli, hogy a politikai döntéshozók a KKV-k érdekeit vegyék figyelembe, még hozzá az új folyamatok a korai szakaszában. Az elvet a KKV-k magukra is alkalmazhatják, jó példa erre a kisvállalkozások jelentős részvétele az Ablakon bedobott pénz program környezeti megtakarítási intézkedései között. Ez a belső hatékonysági tartalékok kihasználását jelenti, a külső – pl. pályázati – forrásokra való hagyatkozás helyett (Tóth G. et. al 2002-2007). Az elv szintén megköveteli, hogy az újonnan tervezett jogszabályok, közigazgatási szabályok és eljárások egyszerűek és könnyen alkalmazhatóak legyenek. Ennek bevezetése Magyarországon még mindig folyamatban lévő munka.

Magyarország vállalkozói szférája elmarad az uniós átlagtól. A versenyképes **"vállalkozói szellem"** növeléséhez még mindig hatalmas fejlődés szükséges. Nem sok minden változott az elmúlt években, viszont 2008 óta a feltételek összességében javultak. Az oktatás tudatos fejlesztésének fontossága és a vállalkozói attitűd most sokkal magasabb. Míg 2009-ben a felnőttek mindössze 33%-a állította, hogy az iskolai oktatás hasznos volt e tekintetben, ez az arány már elérte a 47%-ot. Az új statisztika fényében Magyarország egyértelműen javuló tendenciát mutat, és a vállalkozási aktivitást mérő mutatók is emelkednek. Az általános indikátor alapján, a korai stádiumban lévő vállalkozói tevékenységek szempontjából Magyarország az uniós átlagnál jobban teljesít.

A vállalkozás média általi népszerűsítése nem mutat előrelépést, és a pályaválasztás során sem észlelhető ösztönzés a fiatalok körében (Harangozó, 2011). Ez sajnálatos, mivel a vállalkozói szellem még a nagyobb vállalatok látszólag kötöttebb struktúrájában is elsődleges fontosságú (Tóth 2002).

A "**második esély**" kifejezés azt hivatott biztosítani, hogy a csődbe ment, becsületes vállalkozók könnyen és gyorsan kapjanak egy második esélyt. E területen Magyarországon továbbra is az uniós átlag alatt van, sőt az egyik legalacsonyabb pontszámot mutatja az EU-ban, szinte mérhetetlen a változás az előző évhez képest. A 2008-ban kezdődő világválság óta a feltételek egyre rosszabbak lettek, ami elsősorban annak köszönhető, hogy a kudarctól félők aránya a válság előtti 17%-os szintről 2014-re 42%-ra növekedett. Az említett időszakban a csődök előfordulási gyakorisága is jelentősen nőtt. A "második esély" támogatás mértéke nem változott sokat ebben az időszakban, és még mindig a második legalacsonyabb az EU-ban, ugyanakkor, a fizetéseképtelenségi eljárások is nagyrészt változatlanok maradtak.

A "**hatékony közigazgatás**" kifejezés utal a közigazgatás és adminisztratív területeken alkalmazott változtatásokra a KKV-k igényei szerint. Magyarország még mindig elmarad az EU átlagától ezen a területen, azonban egy mutató kivételével (vállalkozók által befizetett minimális tőke), kisebb változás mérhető az előző évhez képest. Az SBA 2008-as elfogadása óta azonban Magyarország gyorsabb ütemben fejlődött, mint az EU-átlag, de ez az előrelépés nem egyenletes és széles körű. Összességében a szabályozási terhek még mindig túl hátrányosak az EU-átlaghoz képest. Továbbá, a gyakran és gyorsan változó szabályozás emelhető ki, mint új probléma, mely összefüggésben van a jogalkotói konzultációs folyamatokat kontrollálni hivatott "gondolkozz először kicsiben" –intézkedés elmaradásával. Az adóhatóság továbbra is problémát jelent, mivel a magyar KKV-k átlagosan közel 50%-kal több időt töltenek az adófizetési kötelezettséghez kötődő aktivitásokkal, mint uniós társaik. Pozitív azonban, hogy az indulási feltételek már összhangban van a többi EU-s tagállammal, valamint a cégalapításhoz szükséges idő átlag alatti. A kormány aktív volt ezen a területen, bevezetésre került számos fontos intézkedés a közigazgatás reformjára, mint például az úgynevezett egyablakos ügyintézés, az e-közigazgatás, valamint a *Magyar Zoltán* Közigazgatás-fejlesztési Program. Számos példa mutatja azonban, hogy a bevezetett új szabályozások és a jó szándék ellenére, növekedtek a bürokratikus terhek.

Magyarország az EU-s átlag felett teljesít az "**állami támogatás és közbeszerzések**" terén. Az ország erős teljesítménye a KKV-k magas arányú részvételéből ered a közbeszerzési eljárásokban. Ezt bizonyítja a kis- és középvállalkozások a részesedése a közbeszerzési szerződések számában és a magas részvételi arány az állami pályázatokon. Mindkét mutató alapján, Magyarországon az Uniós országok első csoportjába sorolható. A két mutatóval kapcsolatban kevésbé példás a kifizetések átlagos késedelme az állami hatóságok felől, valamint az e-közbeszerzés részvételi arányai, melyek csak szerény javulást mutattak az elmúlt három évben. A fizetési idő lecsökkent 27-ről 24 napra, az e-kormányzat szolgáltatást használók aránya pedig 10%-ról közel 12%-ra nőtt. A reform célja, hogy létrehozzon egy stabil és átláthatóbb jogi rendszert a közbeszerzési eljárások lebonyolításához, amely összhangban van az uniós

normákkal. A legutóbbi átszervezés értelmében (2013) a közbeszerzések szabályozása és ellenőrzése a Miniszterelnökség feladata. A referencia időszakban egy új intézkedés kapcsolódik a 2013-as közbeszerzési törvény elfogadásához, melynek célja, hogy könnyítse a KKV-k részvételét a közbeszerzési pályázatokban és különböző tevékenységekben. Ezek közé tartozik például a szakmai műhelyek és konferenciák szervezése, segítségnyújtás kiadványokon, és telefonon keresztül a közbeszerzéssel kapcsolatos rendelkezések értelmezésében.

A "**finanszírozási forrásokhoz való hozzájutás**" az egyike annak a két SBA területnek, ahol Magyarország az uniós átlag felett teljesít, valamint kimutatható javulást mutat az előző évhez képest. Részben a jobb teljesítmény annak köszönhető, hogy a KKV-k számára könnyebbé vált a finanszírozás egyes területeken. Kevesebb a KKV-k száma melyek sikertelenül igényeltek hitelt a bankoktól, valamint könnyebb hozzáférés állapítható meg az egyes pénzügyi támogatási eszközökhöz. A bankok ugyan szorgalmazzák a hitelezést, de a feltételek szigorúbbá váltak, és a kamatok mini hitelek esetén (kevesebb, mint 1 millió euró, amelyeket jellemzően a KKV-k vesznek fel), 12%-ról 20%-ra nőttek 2012 és 2014 között. Ezzel összhangban az elutasított kölcsönigénylésről vagy elfogadhatatlan hitelfeltételekről beszámoló KKV-k száma 16%-ról 25%-ra nőtt az elmúlt évben.

A magyar KKV-k finanszírozási feltételei 2008 óta javultak, a jelenlegi helyzetben a jogi keretrendszer, a közszolgáltatások, valamint a pénzügyi támogatási eszközök jelentik az ország erősségeit EU szinten. Összességében Magyarország jól teljesített az SBA feladatok végrehajtásának ez területén. Míg a magán hitel- és sajáttőke-finanszírozáshoz való hozzáférés még mindig döntő problémát jelent sok kis- és középvállalkozásnak, Magyarországon bevezetésre kerültek az SBA legfőbb követelményei ezen a területen. A meglévő eszközök javítása mellett kedvezőbb feltételek kidolgozása szükséges, amelyek lehetővé teszik az alternatív finanszírozási eszközök igénybevételét, mint például a jogi keret tömegfinanszírozáshoz

Az "**egységes piac**" útjában álló akadályok megszüntetése és ezáltal az egyenlő versenyfeltételek megteremtése segíti a kis-és középvállalkozásokat a határokon átnyúló tevékenységeik fejlesztésében. Ez magában foglalja a kettős adóztatás, valamint az adórendszerek közötti eltérések és egyéb olyan adóintézkedések kiküszöbölését, amelyek akadályozzák az egységes piacon a nemzetközi tevékenységeket és az EU-ban végzett külföldi beruházásokat. Magyarország teljesítménye az e területen összhangban van az EU-átlaggal. Kevés változás történt az előző évhez képest. A magyar KKV-k kereskedelmi teljesítménye összességében javult. Az exportáló és importáló KKV-k aránya enyhén emelkedett kiterjesztve 2008-ban kezdődő tendenciát. Néhány eredményes piaci jogszabály változtatás történt, melynek köszönhetően csökkent jogsértési eljárások száma.

Magyarország továbbra is alulteljesít az EU-s átlagához képest a "**készségek & innováció**" területén, sőt, az egyik legalacsonyabb pontszámot produkálja a tagállamok közül. Évről-évre minimális a változás, de a legtöbb mutató

eredménye negatív, ami különösen érvényes a KKV-k innovációs kapacitását mérőkre. Általánosságban elmondható, hogy e téren a feltételek változatlanok maradtak, míg a KKV-k innovatív kapacitása folyamatosan csökkent 2008 óta.

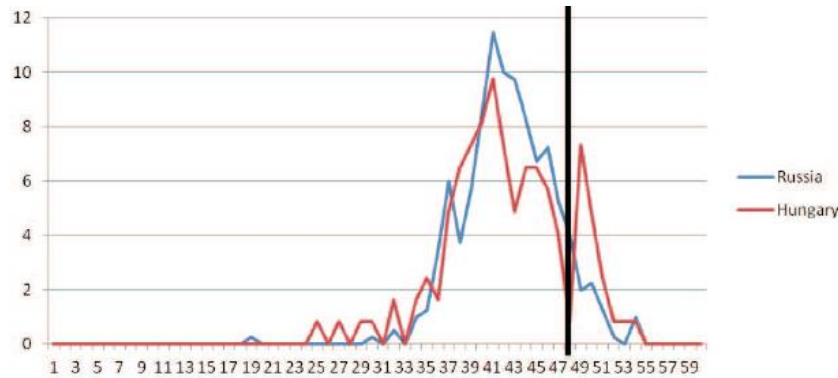
A helyzet valamivel jobb az IKT tekintetében. Annak ellenére, hogy az online beszerző és értékesítő KKV-k száma jóval elmarad az EU átlagától, nemzeti szinten a 2008-ban mért 4%-ról, közel 10%-ra emelkedett 2014-ig. A szabályozást tekintve több támogatási rendszer is megvalósításra került a KKV-k innovatív kapacitásának segítésére 2008 óta. Ezen intézkedések közé tartozik a finanszírozás és különböző mentorprogramok, valamint az inkubátorházak és innováció menedzsment bevezetése. Magyarország továbbá bevezette a duális szakképzést a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara (MKIK) programja szerint, mely több mint 8000 helyszíni képzési helyet hozott létre. A referencia-időszakban számos további kezdeményezés indult, főként a hatékonyabb szakmai edukációért és az állami finanszírozási rendszer javításának érdekében. Technikai szinten, egy intézkedés került bevezetésre, amely ösztönzi a kis- és középvállalkozások nemzetközivé válását és gyors növekedését a hi-tech irányba. Magyarország napirenden tartja az SBA követelményeket ezen a területen, de meglévő intézkedések hatékonyságát növelni szükséges.

Nagyszámú történelmi felfedezés, és a legújabb statisztikák bizonyítják, hogy Magyarországon és a magyar emberek körében az alapok és készségek adottak az innováció területén.

2009 óta a bruttó nemzeti kiadás 1%-a történt K+F területen, ami 2013-ra 1,408%-ra emelkedett (EU átlag: 2%). A ~10 milliós magyar lakosság több mint 20000 tudományos publikációt produkál évente, valamint a szabadalmak száma évente kb. 3000-rel nő. Ezek a tények jó alapot biztosíthatnak a további fejlődéshez.

Az „Innovation potential of Russian and Hungarian young adults” című kutatás eredményei láthatóak az 5. ábrán. A 48 pontot elért egyetemi hallgatók rendelkeznek kiemelkedő innovációs potenciállal, a fekete margó mentén ez a csoport jól megkülönböztethető az átlagos készségekkel rendelkezőkkel.

Összefoglalva a kapcsolódó eredményeket, 212 magyarból 29 rendelkezik kimagasló innovációs potenciállal, ami kétszer magasabb arány, mint az orosz diákok körében. Átlagosan 100 magyar diák közül 14-nél mérhető magas potenciál, és 86-nál átlagos, míg 100 orosz diák közül 7 kimagasló, és 93 átlagos készségű (Holicza - Baimakova, 2015).

5. ábra

Innovációs potenciál az orosz és magyar diákok körében

Forrás: Holicza, P, Baimakova, K. (2015)

A magyar innovációs potenciál az Oroszországban mért értékekhez képest biztosan kiemelkedő, valamint a fent említett tudományos vívmányok arra engednek következtetni, hogy az elmarasztaló EU-s statisztikák okai nem a magyar emberek készségeinek tulajdonítható. Érdeemes megjegyezni, hogy a "The Global Innovation Index 2014" kutatás szempontrendszere szerint Magyarországot a 35. helyen jegyzik.

Az ország továbbra is az EU-s átlag alatt maradt a "**környezet**" területen, mivel nem voltak érdemi változások az előző évhez képest. Az SBA kutatásai szerint ennek alapvető oka, hogy kevés a magyar KKV-k által kínált és eladott "zöld" termék. Az SBA intézkedéscsomagján belül minimális támogatást kaptak a KKV-k ezen a területen, 2008 óta egyetlen jelentős politikai kezdeményezés sem történt. A Zöldgazdaság-fejlesztési Program keretében a 2011-es Új Széchenyi Terv célozza az erőforrás-hatékonyság növelését és a környezetbarát vállalatok támogatását. A referencia-időszakban egyetlen kiemelt intézkedésről sem található jelentés. Ez utóbbi különösen sajnálatos, hiszen a KKV-k tevékenységének környezetbarátabbá, illetve fenntarthatóbbá tételére jelentős potenciál kínálkozik. (Harangozó, 2015)

Össességében számos SBA rendelkezést implementálni kell ezen a területen. Ezek közé tartozik az ösztönző rendszerek bevezetése az öko-hatékony üzleti és végrehajtási megoldásokért, a "zöld beszerzési" programok, valamint szabályozások KKV-k számára az EMAS tanúsítvány megszerzéséhez.

A magyar "**nemzetköziesítés**" még mindig elmaradott folyamatnak számít az EU-ban. Össességében kevés előrelépés történik évről-évre. Az EU-n kívülre exportáló, és az onnan importáló KKV-k száma csak nagyon kis mértékben nőtt. Magyar Nemzeti Bank által közölt 7,2%-os növekedés (2014) az export oldalán azonban arra utal, hogy a KKV-k nemzetközi tevékenysége növekszik. Magyarországnak hosszú utat kell megtennie, hogy felzárkózzon a többi Unió

országához. Némi kedvező előrelépés történt 2008 óta a külkereskedelmet illetően, de 2012-től a feltételek nem javultak tovább. Ennek eredményeként a magyar SBA pontszámok továbbra is jóval az EU átlag alatt vannak, egy figyelemre méltó kivétellel, az import és export költségeit illetően.

A nemzetközivé válás prioritást kapott, az exportáló KKV-k számának növelése jelenti a célt (alacsonyabb, mint az EU-átlag), mégpedig az EU-n kívüli export. Számos technikai, támogató és promóciós intézkedés született a nemzetközivé válás ösztönzése érdekében, például az aktívan bővülő export-támogatási hitelprogram (EHP). A rendelkezésre álló hitel összege EXIM-től, az állami tulajdonban lévő Export-Import Banktól, 150 millió euróról 1 milliárd euróra nőtt 2012 és 2014 között, valamint a partnerek száma 9-ről 21-re emelkedett.

Az új külgazdasági stratégia fényében, a Magyar Kormány és a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara megalapította a Magyar Nemzeti Kereskedőházat, melynek fő célkitűzése az új piacok, lehetőségek feltárása volt a magyar vállalatok, termékek és szolgáltatások számára. A tevékenységek két fő pillére: piackutatási szolgáltatásokat kínál magyar cégek számára, melyek termékei és szolgáltatásai versenyképesek lehetnek a külföldi piacokon; teljes körű kiviteli támogatási szolgáltatások - a kezdeti ajánlatoktól kezdve a szerződéskötés szakaszáig.

Összegzés

Tanulmányom megpróbálja felhívni a figyelmet arra, hogy a hazai KKV-k helyzete olyan területeken vált problémássá, amelyek versenyképességünk forrásait jelenthetnék. A hazai vállalkozások versenyképessége az egész gazdaságot determinálja, így annak erősítésével érdemben foglalkozni kell (Varga – Csiszárík-Kocsir, 2015a). A gazdasági válság és az utána kialakult recesszió azonban érdemben nem javított ezen, mivel a vállalkozások a túlélésért harcoltak (Varga – Csiszárík-Kocsir, 2015b). A magyar vállalkozótól többet várnak el, mint külföldi társaitól – a bonyolult jogi, számviteli és adózási környezet évtizedek óta nem vállalkozó és vállalkozásbarát. Az Európai Unió kisvállalkozói intézkedéscsomag (SBA) állami támogatásokra és közbeszerzésekre vonatkozó területein ugyan átlagon felüli a magyar teljesítmény, azonban a többi mutatónál ez egyelőre nem mutatkozik meg.

A magyar KKV-k nagy részének esélyeit rontja, hogy a pályázatok utólagos finanszírozási feltételei mellett nem tudják saját forrásokból véghezvinni a beruházást, így lemaradnak a lehetőségről (Szilágyi, 2015). Szükséges lenne az időközi, vagy előfinanszírozás biztosítására, valamint pályázatokra való hatékony felkészüléshez nagyban hozzájárulna a vállalkozás számviteli rendszerén belül a pályázati elszámoláshoz igazodó számlatükör felépítése, természetesen kamarai útmutatással. Általánosságban elmondható, hogy a magyar kis- és közép-vállalkozások nem foglalkoznak tudatosan a finanszírozásuk irányításával,

mivel erre sem kapacitásuk, sem szaktudásuk nincsen. Sok esetben azért sem irányítják azt tudatosan, mert döntő arányban a saját forrásaikra támaszkodnak, és az esetlegesen hiányzó forrást úgy teremtik elő, ahogy éppen az aktuális helyzetük engedi (Csiszárík-Kocsir, 2015; Csiszárík-Kocsir – Varga, 2015).

A „startup-robbanás” további térhódításának elősegítése érdekében a piacra lépés indokolatlan akadályainak megszüntetése szükséges a szolgáltatási ágazatban, ideértve a kiskereskedelmi ágazatot is. Az átlagos, indulást követő 5 éven belüli csődhelyzet okait kiküszöbölni képes szabályozás bevezetése, valamint az alacsony jövedelmű munkavállalókat terhelő adók csökkentése szintén kulcsfontosságú lehet az induló vállalkozások túlélésének érdekében (Lazányi, 2015a).

A vállalkozások saját hatáskörükben is segíthetnek önmagukon. A statisztikákban mutatkozó gyenge online jelenlét erősítésével, és modern marketing eszközökkel, technikákkal élve nagy lépést tehetnek a kijelölt célszegmens felé. A kkv-k többsége nem rendelkezik saját imiddzsel, és nem veszi igénybe külső szakemberek segítségét ennek kialakításához, versenyelőnyre kovácsolásához. Számos akadály - mint a fejlődés záloga - kiküszöbölhető lehetne a multiktól átvett menedzsment gyakorlatok alkalmazásával. Pl.: hatékonysági vizsgálat; stratégiai tervezet elkészítése; HR politika: vezetők képzése, a dolgozók béren kívüli ösztönzése; logó használata minden hirdetés/sajtómegjelenésnél; a kapcsolatépítés előtérbe helyezése, hiszen az üzlet nagy része személyes kapcsolatokból származik. Mivel a vállalkozás menedzseléséhez szükséges ismereteket a vállalkozó csak saját kárán, esetleg költséges konferenciákon szerezheti meg, megoldás lehet a kamarák aktív szerepvállalása a vállalkozók képzésében. A KKV-k közötti kapcsolatteremtés, tapasztalatcsere elsősorban hazánkon belül lenne szükséges, ennek eredményeként kapcsolódhatnak hatékonyabban az EU-s piacokhoz.

Felhasznált irodalom

- [1] Bereczk, Á (2013a): Management Features of the Hungarian Automotive Industry and Supplier Companies, in Piotr Miszczyński, Iwona Mazurkiewicz ed., International Dimensions in Economics, Lodz, Poland, 2013, pp. 6-13.
- [2] Bereczk, Á. (2013b): Comparative analysis in the field of Hungarian manufacturing. In: Goran Vlastic, Jurica Pavicic, Josef Langer (ed.): Global Business Conference 2013, February 04-08, Tignes (France), pp. 45-55.
- [3] Csiszárík-Kocsir, Á. – Varga, J. (2015): Tudatos vállalatfinanszírozás az alkalmazott finanszírozási stratégiák tükrében, "Kitekintések - 25 éves a győri közgazdászok képzése" Kautz Gyula Emlékkonferencia, 2015. június 11. elektronikus formában megjelenő
- [4] Csiszárík-Kocsir, Á. (2015) A hazai vállalkozások által alkalmazott finanszírozási stratégiák egy kérdőíves kutatás eredményeinek tükrében,

- Vállalkozásfejlesztés a XXI. században V. – Tanulmánykötet, Óbudai Egyetem, Keleti Károly Gazdasági Kar, 33-55. pp
- [5] DESI (2015.): A digitális gazdaság és társadalom fejlettségét mérő mutató, 2015. Európai Bizottság. http://ec.europa.eu/newsroom/dae/document.cfm?doc_id=8820 (letöltve: 2015.11.20.)
- [6] Doingbusiness.org, 2015 <http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/hungary#trading-across-borders> (Letöltve 2015. 11.21.)
- [7] Enterprisesurveys.org (2013) <http://www.enterprisesurveys.org/data/exploreeconomies/2013/hungary> (Letöltve 2015. 11.18.)
- [8] European Commission (2015a) http://ec.europa.eu/growth/smes/cosme/index_en.htm (Letöltve 2015. 11.18.)
- [9] European Commission (2015b) http://ec.europa.eu/growth/smes/promoting-entrepreneurship/index_en.htm (Letöltve 2015. 11.18.)
- [10] European Commission (2015c) http://ec.europa.eu/growth/smes/business-friendly-environment/performance-review/index_en.htm (Letöltve 2015. 11.18.)
- [11] Fehér (2011): <http://www.online-marketing-akademia.hu/blog/2011/02/KKV-online-marketing-kutatas/> (Letöltve 2015. 11.20.)
- [12] Globalnewsassets (2015) http://globalnewsassets.amway.com/501484/ager_2015_report.pdf?r=1366 (Letöltve 2015. 11.18.)
- [13] Harangozó Gábor (2015): Gazdasági és pénzügyi nevelés. In: Kormos József; Pálvölgyi Ferenc (szerk.): A köznevelés céljai és fejlesztési területei: a Nemzeti alaptanterv szemléletének tükrében: Pedagógiai tanulmányok. 276 p. Budapest, PPKE BTK, p. 205-229.
- [14] Harangozó, G. (2011): A konfrontációtól a partnerségig – civil stratégiák a vállalatok környezetvédelmi teljesítményének javítására (I-III.). LÉPÉSEK A FENNTARTHATÓSÁG FELÉ (ISSN: 1786-9536) 16, (2), pp.16-17, (3), pp.21.22, (4) pp. 19, 21.
- [15] Holicza P., Baimakova K. (2015) Innovation potential of Russian and Hungarian young adults, Актуальные проблемы экономики и управления, 3 (7) / 2015, pp 43-46.
- [16] Holicza, P. (2015) FIKUSZ Conference, a Symposium for Young Researchers, The higher educational motivation of secondary school students and its effects on the Hungarian labour market
- [17] KSH (2013c) <http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/gyor/jel/jel1309.pdf> (Letöltve 2015. 11.20.)
- [18] KSH, (2013) <http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/valldemog/valldemog13.pdf> (Letöltve 2015. 11.18.)

- [19] KSH, (2013b) https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qpg008.html (Letöltve 2015. 11.20.)
- [20] Lazányi Kornélia (2015a): What makes a Start-up Successful? – Small Business Ventures in Focus. ON-LINE JOURNAL MODELLING THE NEW EUROPE 2015:(16) pp. 68-79.
- [21] Lazányi, K. (2014a): Short Assessment of the Situation of Hungarian SMEs and the Potential Role of Higher Educational Institutes. In: Ivan Mihajlović (szerk.) Possibilities for development of business cluster network between SMEs from Visegrad countries and Serbia: IMKSM2014. Bor: University of Belgrade, 2014. pp. 55-64.
- [22] Lazányi, K. (2014b): Entrepreneurs of the future. SERBIAN JOURNAL OF MANAGEMENT 9:(2) pp. 149-158. (2014)
- [23] Lazányi, K. (2015b): What is the Role of Higher Educational Institutions in Managing their Students' Competencies? SCIENCE JOURNAL OF BUSINESS AND MANAGEMENT 3:(1-1) pp. 46-52.
- [24] OECD, (2015) <http://www.oecd.org/tax/tax-policy/taxing-wages-hungary.pdf> (Letöltve 2015. 11.18.)
- [25] SAFE Survey 2014
- [26] Sasvári, P. (2014): A KKV-k Informatikai Infrastruktúrájának vizsgálata a Visegrádi országokban, XXVIII. microCAD International Multidisciplinary Scientific Conference, Miskolc, pp. 1-9.
- [27] SBA Fact Sheet 2015, Country Profiles: Hungary
- [28] Szilágyi T. P., Almádi B. (2015): Beruházási – projekt kozkázatok vizsgálata és feltárt dimenziói primer kutatási eredmények alapján In: Keresztes Gábor (szerk.) Tavasz Szél 2015 Konferenciakötet II. 659 p., Eger, EKF Líceum Kiadó. pp. 601.
- [29] Tóth Gergely (2002): Bajnok kerestetik, Human Resources Magazine, 2002. dec., 40-41. o.
- [30] Tóth, G. (et al.) (2002-2007): Ablakon bedobott pénz - Magyarországi szervezetek esettanulmányai környezeti és gazdasági megtakarítást egyszerre hozó intézkedésekről, KÖVET, Budapest. (I. – VI. kötet)
- [31] Varga, J. – Csiszárík-Kocsir, Á. (2015a): A gazdasági proaktivizmus hiánya a hazai gazdaságban és a válságkezelésben, Vállalkozásfejlesztés a XXI. században V. – Tanulmánykötet, Óbudai Egyetem, Keleti Károly Gazdasági Kar, 409-437.. pp.
- [32] Varga, J. – Csiszárík-Kocsir, Á. (2015a): Versenyképességi átrendeződés Közép-Kelet Európában, fókuszpontban a V4 országok, Kárpát-medencei versenyképesség - 6. Báthory – Brassai Konferencia Kötete, Óbudai Egyetem, 2015. május 27.-28., 316.-335. old.

Vállalkozásfejlesztés a XXI. században
Budapest, 2016

- [33] Vécsey, A. (2015) The Role of the Internet in the Innovation of SMEs: Opportunity and Threat, Proceedings of FIKUSZ '15 Symposium for Young Researchers, 2015, pp 251-262